П.О. ЯКОВЛЄВ

Павло Олександрович Яковлєв, кандидат юридичних наук, докторант Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

ORCID: 0000-0003-0172-5946

ПРАВОВІ ЗАСАДИ УЧАСТІ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Вступ. Аксиоматичним уявляється те, що для будь-якої держави сучасного світу забезпечення інформаційної безпеки є однією із заповнених підтримання належного рівня правопорядку у суспільстві, забезпечення державного суверенітету і підтримання високого рівня обороноздатності. Для України це є особливо актуальним, адже упродовж останніх кількох років інформаційний простір нашої країни, як ніколи раніше у новітній історії, ставав ареною реалізації недоброзичливих політичних посягань на засади національної державності. Суспільство неодноразово зіштовхувалося з інформаційними диверсіями та поширенням інформації, що дискредитує діяльність багатьох державних інституцій, а також перешкоджає роботі життєво важливих об'єктів інфраструктури¹. Держава, маючи у розпорядженні відповідні адміністративні й організаційно-технічні ресурси, вживає комплекс заходів для забезпечення інформаційної безпеки суспільства. Крім цього, з урахуванням зростання рівня громадської активності, суб'єкти державного управління розраховують на сприяння громадянського суспільства у вирішенні проблем, що пов'язані із забезпеченням інформаційної безпеки.

Враховуючи те, що на сьогодні інститути громадянського суспільства мають у своєму розпорядженні значні інформаційні ресурси, актуалізується можливість їх залучення до забезпечення інформаційної безпеки. На тлі практичної важливості цього питання актуальним завданням юридичної науки є доктринальна розробка правових засад участі громадянського суспільства у заходах, спрямованих на убезпечення інформаційного середовища України від шкідливих посягань. Відповідно, **метою статті** є висвітлення законодавчих основ участі інститутів громадянського суспільства у забезпеченні інформаційної безпеки України.

Теоретичною основою статті стали напрацювання вітчизняних правознавців, які займалися відповідною проблематикою. Зокрема, це науковий доробок В.І. Гурковського, Є.Ю. Захарова, В.Г. Пилипчука, О.М. Солодкої, А. Турчак, Я.І. Чмири. Проте праці вітчизняних науковців характеризується недостатньою увагою до проблематики участі громадянського суспільства у забезпеченні інформаційної безпеки.

Результати дослідження. Досліджуючи питання про правову регламентацію участі інститутів громадянського суспільства у забезпеченні інформаційної безпеки України, слід звернути увагу на кілька важливих аспектів, що характеризують обрану проблематику.

По-перше, на законодавчому рівні в Україні не визначено вичерпну кількість інститутів громадянського суспільства. Зокрема, відповідно до п. 2 Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 976 від 05 листопада 2008 р. до кола інститутів громадянського суспільства віднесено: громадські організації, професійні та творчі спілки, організації роботодавців, благодійні і релігійні організації, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації та інші невідприємницькі товариства і установи, легалізовані відповідно до законодавства². Однак, з огляду на практику, вказаний перелік не є вичерпним. В Україні за останні роки значно збільшилася кількість неурядових громадських об'єднань, ЗМІ та інших інститутів, які у процесі виконання статутних завдань обробляють значні масиви інформації. Відповідно, постійно зростає питома вага інформаційних відносин за участю неурядових громадських об'єднань у політичній, економічній, культурній, соціальній, екологічній, науково-технічній, міжнародній сферах життєдіяльності суспільства. Інформація для більшості інституцій громадянського суспільства стала рушійним ресурсом, використовуючи який можливо ефективно функціонувати.

По-друге, забезпечення інформаційної безпеки держави не є прямим юридичним обов'язком інститутів громадянського суспільства. Напрями діяльності інститутів громадянського суспільства різноманітні й різнопланові за своїм змістом, відчуюються у політичній, правовій, культурній, економічній та інших сферах життєдіяльності суспільства. Наповнення інформаційного компоненту функціонування інститути громадянського суспільства визначають самостійно. Сприяння системі державного управління у забезпеченні інформаційної безпеки витікає, здебільшого, із громадянського обов'язку членів інститутів громадянського суспільства дотримуватися законодавства держави та усвідомлення необхідності захисту національно-державних інтересів українського суспільства.

По-третє, інформаційна діяльність інститутів громадянського суспільства не може суперечити чинному законодавству України і інтересам національної безпеки. Держава в особі уповноважених органів видає норми, які регламентують лише найбільш практичні і оптимальні за змістом форми інформаційної діяльності неурядових організацій та інших інститутів громадянського суспільства. За характером правового регулювання такі норми носять здебільшого дозвільний характер. Це вказує на те, що держава в адміністративному порядку встановлює «межі» інформаційної правосуб'єктності громадських об'єднань.

По-четверте, інститути громадянського суспільства сьогодні формують інформаційне поле держави. В епоху постінформаційного суспільства інформаційний ресурс багато в чому визначає економічну потужність держави та потребує особливого захисту³. Швидка динаміка зростання масиву інформаційних ресурсів суспільства і активне використання інноваційних інформаційних технологій обумовлюють структурні зміни в діяльності виробничого сектору народного господарства та організації бізнес-процесів. Більш прибутковим стають нематеріальне виробництво, наука, IT-освіта, що сприяє розвитку виробничого сектору на основі комп'ютеризації, інформатизації, інтернетизації. З огляду на значну соціальну значущість діяльності інститутів громадянського суспільства в інформаційній сфері правове врегулювання їх статусу залишається незначним. Проте на законодавчому рівні було визначено певні «стартові» можливості виконання інститутами громадянського суспільства функцій із забезпечення інформаційної безпеки держави.

Основу нормативних засад участі інститутів громадянського суспільства в забезпеченні становлять базові нормативні акти, які містять таку категорію, як «інформаційна безпека». Якщо звернутися до найвищого, конституційно-правового рівня нормативного регулювання, то ми маємо констатувати, що категорія «інформаційна безпека» зазначається у ст. 17 Основного Закону України у контексті того, що забезпечення інформаційної безпеки України є «справою всього українського народу»⁴. Зазначимо, що такий спосіб нормативного закріплення є неоднозначним за змістом, оскільки достеменно не зрозуміло, як саме і у яких формах народ України має «забезпечувати» інформаційну безпеку. Не пояснюють ситуацію і інші законодавчі акти. Зокрема, у ст. 3 Закону України «Про інформацію» від 07 жовтня 1992 р. № 2657-XII зазначається, що забезпечення інформаційної безпеки є основним напрямом державної інформаційної політики⁵. Поряд із тим у ст. 3 Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII вказано, що інформаційна безпека є складовою національної безпеки і є елементом державної політики у сфері забезпечення національної безпеки на рівні з воєнною, зовнішньополітичною, державною, економічною, екологічною, кібернетичною безпекою⁶.

Слід зазначити, що відсутність уніфікованої нормативної категорії «інформаційна безпека» у вітчизняному правовому полі є негативним чинником з огляду на оптимальність адміністративно-правового механізму забезпечення національної і інформаційної безпеки. На цьому неодноразово наголошували вітчизняні експерти й правознавці^{7,8}. Ми повністю розділяємо таку позицію. У 2015 р. у Проекті Концепції інформаційної безпеки, який було оприлюднено у 2015 р. Міністерством інформаційної політики України, було запропоновано визначення категорії «інформаційна безпека»⁹. Зокрема, у проєкті документа інформаційна безпека визначається як стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства й держави, при якому здійснюється запобігання завданню шкоди через неповноту, несвоєчасність і недостовірність поширюваної інформації, порушення цілісності та доступності інформації, несанкціонований обіг інформації з обмеженим доступом, а також через негативний інформаційно-психологічний вплив та умисне спричинення негативних наслідків застосування інформаційних технологій. Враховуючи наявні сьогодні загрози інформаційному суверенітету України, вважаємо закріплення вказаного вище визначення на нормативному рівні нагальним питанням. Це буде кроком у напрямі створення нормативної основи протидії посяганням на інформаційний суверенітет України і протидії так званій «інформаційній зброї», яка сьогодні за оцінками американських експертів розробляється майже у 120 державах світу¹⁰.

Важливим доповненням правових засад залучення громадянського суспільства до забезпечення інформаційної безпеки стало Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2018 р. «Про Доктрину інформаційної безпеки України», що введено у дію Указом Президента України № 47 2017 р.¹¹. У документі зазначено, що для забезпечення інформаційної безпеки держава розраховує також на залучення інститутів громадянського суспільства для виконання цього завдання. У п. 3 Доктрини визначено, що налагодження ефективної взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства під час формування і реалізації державної політики в інформаційній сфері є життєво важливим інтересом суспільства й держави. Останнє положення має особливу важливість, адже спонукає суб'єктів законотворення до активної діяльності з розробки правових форм і механізмів взаємовідносин держави і громадянського суспільства до реалізації спільних заходів щодо забезпечення інформаційної безпеки держави. Окрім цього, у документі передбачено, що держава та інститути громадянського суспільства мають напрацювати ефективні форми взаємодії у питаннях протидії інформаційній агресії проти України, а також надання інформаційної підтримки нашій країні у реалізації комерційної, гуманітарної, просвітницької, культурної та іншої діяльності за межами України. Безперечно, така взаємодія буде сприяти підвищенню міжнародного іміджу України за кордоном. Зазначені положення потребують нормативної конкретизації в частині регламентації процедурних основ спільного з державою формування, збору, розповсюдження неурядовими організаціями інформації, яка відповідає одночасно цілям діяльності громадських об'єднань та інтересам інформаційної безпеки України.

Також наголосимо, що на сьогодні у системі національного законодавства України недостатньо регламентовано питання щодо адміністративно-правових форм взаємодії системи державного управління і грома-

дянського суспільства у питаннях забезпечення інформаційної безпеки держави. Є підстави констатувати дефіцит нормативного регулювання правоможливостей інститутів громадянського суспільства впливати на стан інформаційної безпеки держави. Відповідно до ст. 10 вже згаданого Закону України «Про національну безпеку України» громадським об'єднанням, зареєстрованим у встановленому законом порядку, гарантовано право отримувати в установленому порядку від державних органів, зокрема від керівників складових сектору безпеки і оборони, інформацію з питань діяльності складових сектору безпеки і оборони, крім інформації з обмеженим доступом. Проте можливостей отримувати цільову інформацію з питань інформаційної безпеки та (або) інформаційного суверенітету держави не передбачено.

Не врегульовано також питання щодо культури сприйняття суспільством обробленої інформації та способів її захисту. Парадоксальність ситуації полягає у тому, що, незважаючи на усвідомлення значною частиною суспільства процесу цілеспрямованої інформаційної атаки із використанням «брудних» технологій, суспільна думка все одно піддається маніпулюванню. У результаті, як зазначає В.І. Гурковський, у комунікаційному протистоянні перемагає не той, хто говорить правду, а той, кому вдалося показати глядачам більш захоплюючий «інформаційний серіал» і гранично чітко обґрунтувати свою позицію¹². За таких умов широкі верстви населення стають вразливими до необ'єктивної інформації та збільшується ступінь вірогідності маніпулюванням масовою свідомістю. Для недопущення такої ситуації доцільно проводити спеціальну роз'яснювальну роботу з трудовими, учнівськими колективами, пенсіонерами, іншими категоріями громадян. О.М. Солодка з цього приводу наголошує на доцільності розробки й затвердження спеціальних програм освітньо-виховного впливу на суспільство¹³. Інститути громадянського суспільства можуть надати державі значне сприяння у реалізації подібних проєктів. Слід також мати на увазі: незважаючи на те, що заходи з інформатизації широких верств населення потребують значного прискорення, їх змістовна основа має базуватися на збереженні та розвитку національної культури, відродженні духовності, усвідомленні необхідності розвитку національної державності.

Висновки. Враховуючи значний суспільний інтерес до проблем забезпечення інформаційної безпеки України, у державі на офіційному рівні визнано важливість і значущість діяльності інститутів громадянського суспільства в означеному напрямі. Разом із тим сьогодні означений аспект залишається неналежним чином урегульованим на рівні законодавства. Положення окремих законів і підзаконних актів у загальному порядку дозволяють системі державного управління України налагоджувати співробітництво з інститутами громадянського суспільства з питань забезпечення інформаційної безпеки держави. Але водночас не визнають чіткі форми такого співробітництва (взаємодії). Відповідно, перспективним напрямом дослідження у юридичній науці є доктринальне обґрунтування оптимального адміністративно-правового механізму спільної діяльності інститутів громадянського суспільства і держави з питань, які безпосередньо стосуються виявлення і протидії загрозам інформаційної безпеки України.

¹ Хакерські атаки в Україні: у Держцентрі кіберзахисту заявляють про можливий початок нової хвилі. *Повідомлення інформаційного ресурсу «РБК-Україна»* від 24.10.2017 р. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/hackerskie-ataki-ukraine-gostsentre-kiberzashchity-1508857979.html> (дата звернення: 29.03.2019).

² Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади : постанов Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 р. № 976. *Офіційний вісник України*. 2008. № 86. С. 100. Ст. 2889.

³ Турчак А. Основні складові інформаційної безпеки держави. *Аспекти публічного управління*. 2019. № 5. Т. 7. С. 47.

⁴ Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

⁵ Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.

⁶ Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. С. 5.

⁷ Захаров Є. Інформаційна безпека: що захищаємо? Права людини. *Інформаційний портал Харківської правозахисної групи*. Харків. 2013. URL: <http://khpg.org/index.php?id=1379486767> (дата звернення: 02.03.2019).

⁸ Чмир Я.І. Проблеми забезпечення інформаційної безпеки в системі публічного управління. *Аспекти публічного управління*. 2018. № 9. Т. 6. С. 16.

⁹ Проєкт концепції інформаційної безпеки України. URL: <http://mip.gov.ua/ru/documents/30.html> (дата звернення: 05.02.2019).

¹⁰ Пилипчук В.Г. Системні правові проблеми формування інформаційного суспільства : зб. наук. ст. та тез; наукове повідомлення за матеріалами міжнародної наук.-практ. конференції «Інформаційне суспільство і держава : проблеми взаємодії на сучасному етапі» (м. Харків, 26 жовтня 2012 р.). Харків: НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України, 2012. С. 7.

¹¹ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» : Указ Президента України від 25.02.2017 р. № 47/217. *Офіційний вісник Президента України*. 2017. № 5. С. 15.

¹² Гурковський В.І. Особливості застосування інформаційної зброї в умовах глобального інформаційного суспільства. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2010. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=123> (дата звернення: 12.09.2019).

¹³ Солодка О.М. Пріоритети удосконалення інформаційної безпеки України. *Інформація і право*. 2015. № 3(15). С. 41.

References:

Khakers'ki ataky v Ukraini: u Derzhentsentri kiberzakhystu zaiavliaiut' pro mozhlyvyj pochatok novoi khvyli. Povidomlennia informatsijnoho resursu «RBK-Ukraina» vid 24.10.2017 r. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/hackerskie-ataki-ukraine-gostsentre-kiberzashchity-1508857979.html> [in Ukrainian].

- Pro zatverdzhennia Poriadku spriannia provedenniu hromads'koi ekspertyzy diial'nosti orhaniv vykonavchoi vlady : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 976. (2008, lystopada 5). *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*. 86. 100. 2889 [in Ukrainian].
- Turchak, A. (2019). Osnovni skladovi informatsijnoi bezpeky derzhavy. *Aspekty publichnoho upravlinnia*. 5. 7. 47 [in Ukrainian].
- Konstytutsiia Ukrainy (1996, chervnia 28). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 30. 141 [in Ukrainian].
- Pro informatsiiu : Zakon Ukrainy № 2657-XII (1992, zhovtnia 2). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 48. 650 [in Ukrainian].
- Pro natsional'nu bezpeku Ukrainy : Zakon Ukrainy № 2469-VIII (2018, chervnia 21). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 31. 5 [in Ukrainian].
- Zakharov, Ye. (2013). Informatsijna bezpeka: scho zakhyschajemo? *Prava liudyny. Informatsijnyj portal Kharkivs'koi pravozakhysnoi hrupy*. Kharkiv. URL: <http://khpg.org/index.php?id=1379486767> [in Ukrainian].
- Chmyr, Ya.I. (2018). Problemy zabezpechennia informatsijnoi bezpeky v systemi publichnoho upravlinnia. *Aspekty publichnoho pravlinnia*. 9. 6. 16 [in Ukrainian].
- Proekt kontseptsii informatsijnoi bezpeky Ukrainy. URL: <http://mip.gov.ua/ru/documents/30.html> [in Ukrainian].
- Pylypchuk, V.H. (2012). Systemni pravovi problemy formuvannia informatsijnogo suspil'stva : zb. nauk. st. ta tez; naukovye povidomlennia za materialamy mizhnarodnoi nauk.-prakt. konferentsii «Informatsijne suspil'stvo i derzhava : problemy vzajemodii na suchasnomu etapi» (m. Kharkiv, 26 zhovtnia 2012 r.). Kharkiv: NDI derzhavnogo budivnytstva ta mistsevoho samovriaduvannia Natsional'noi akademii pravovykh nauk Ukrainy, 7 [in Ukrainian].
- Pro rishennia Rady natsional'noi bezpeky i oborony Ukrainy vid 29 hrudnia 2016 roku «Pro Doktrynu informatsijnoi bezpeky Ukrainy» : Ukaz Prezidenta Ukrainy № 47/217 (2017, liutoho 25). *Ofitsijnyj visnyk Prezidenta Ukrainy*. 5. 15 [in Ukrainian].
- Hurkov's'kyj, V.I. (2010). Osoblyvosti zastosuvannia informatsijnoi zbroi v umovakh hlobal'noho informatsijnogo suspil'stva. *Elektronnyj zhurnal «Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok»*. 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=123> [in Ukrainian].
- Solodka, O.M. (2015). Priorytety udoskonalennia informatsijnoi bezpeky Ukrainy. *Informatsiia i pravo*. 3(15). 41 [in Ukrainian].

Резюме

Яковлев П.О. Правові засади участі інститутів громадянського суспільства у забезпеченні інформаційної безпеки України.

У статті висвітлюються законодавчі основи участі інститутів громадянського суспільства у забезпеченні інформаційної безпеки держави. На основі аналізу норм Конституції України, а також законодавчих актів у сфері інформації та національної безпеки охарактеризовано стан законодавчого врегулювання участі інститутів громадянського суспільства у реалізації заходів, спрямованих на забезпечення інформаційної безпеки держави. Розкрито проблематику недостатньої правової урегульованості питань щодо культури використання засобів оброблення інформації інститутами громадянського суспільства, а також визначено недоліки адміністративно-правового механізму спільної діяльності інститутів громадянського суспільства і держави з питань, які безпосередньо стосуються виявлення і протидії загрозам інформаційної безпеки України.

Ключові слова: Україна, інформаційна безпека, національна безпека, суверенітет, громадянське суспільство, інформаційна агресія, інформаційна атака.

Резюме

Яковлев П.О. Правовые основы участия институтов гражданского общества в обеспечении информационной безопасности Украины.

В статье освещаются законодательные основы участия институтов гражданского общества в обеспечении информационной безопасности государства. На основе анализа норм Конституции Украины, а также законодательных актов в сфере информации и национальной безопасности охарактеризовано состояние законодательного урегулирования участия институтов гражданского общества в реализации мероприятий, направленных на обеспечение информационной безопасности государства. Раскрыта проблематика недостаточной правовой регламентации аспектов относительно культуры использования средств обработки информации институтами гражданского общества, а также определены недостатки административно-правового механизма совместной деятельности институтов гражданского общества и государства по вопросам, которые непосредственно касаются выявления и противодействия угрозам информационной безопасности Украины.

Ключевые слова: Украина, информационная безопасность, национальная безопасность, гражданское общество, информационная агрессия, информационная атака.

Summary

Pavlo Yakovlev. Legal bases of participation of institutes of civil society are in providing of informative safety of Ukraine.

In the article legislative bases of participation of institutes of civil society are illuminated in providing of informative safety of the state. Attention is accented on that informative safety of Ukraine in a modern period is the mortgage of maintenance of the proper level of law and order in society, providing of state sovereignty, integrity and economic power of country. On the basis of analysis of norms of Constitution of Ukraine, and also legislative acts in the field of information and national safety, the state of legislative settlement of participation of institutes of civil society is described in realization of the events sent to providing of informative safety of the state. Underline, that in modern Ukraine President as country's Leader is the basic subject of creation of norms in the field of adjusting of cooperation of the system of state administration and civil society on questions providing of informative safety.

Reasonably, that on present tense in the system of national legislation of Ukraine a question is regulated not enough in relation to the administrative legal forms of cooperation of the system of state administration and civil society in the questions of providing of informative safety of the state. Also, the indefinite is remained by a question in relation to the legislative fixing of concepts "informative safety" and "institutes of civil society". Normative settlement is needed also by possibilities for the institutes of civil society to get having a special purpose information on questions informative safety and (or) informative sovereignty of Ukraine. It is noticed on the insufficient adjusting of questions in relation to the culture of the use of facilities of treatment of information and methods of her defence. It is marked that in legal science there are a doctrine ground of optimal administrative legal mechanism of joint activity of

institutes of civil society and states on questions, that touch an exposure and counteraction to the threats of informative safety of Ukraine directly, perspective directions of research.

Key words: Ukraine, informative safety, national safety, sovereignty, civil society, informative aggression, informative attack.

DOI: 10.36695/2219-5521.4.2019.25

УДК 342.9 (477)

Є.А. ГОРБАНЬ

*Євген Анатолійович Горбань, аспірант Державного університету інфраструктури технологій**

ORCID: 0000-0003-2998-7788

РЕАЛІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-РОЗПОРЯДЧИХ ФУНКЦІЙ КЕРІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ ЯК КРИТЕРІЙ ПРАВОМІРНОСТІ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Реалізація компетенції керівника підприємства визначає загальний стабільний матеріально-фінансовий стан керованого об'єкта та зумовлює рівень його прибутковості, що врешті є основною метою господарської діяльності та створення підприємства. За визначенням С.І. Бевз, «дерегуляція та розвиток підприємництва, що визначені середньостроковою метою дальших реформ у Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», передбачає створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, розвитку малого і середнього підприємництва, залучення інвестицій, спрощення міжнародної торгівлі та підвищення ефективності ринку праці. Для досягнення поставлених завдань необхідна ефективна система державного управління, адміністративно-правовому регулюванню якої відводиться першорядне місце»¹. При цьому саме на комплексний підхід до упорядкування таких відносин покладається багато сподівань.

Юридична практика заінтересована не тільки використовувати, а й розвивати наукові здобутки фахівців у сфері економіки та менеджменту. Використання поняття реалізації адміністративно-розпорядчих функцій керівників підприємств як критерію виявлення ознак протиправності в діях посадових осіб підприємств усіх форм власності є перспективним як у діяльності правоохоронних органів, так і в якості засобу моніторингу доброчесності контрагентів при договірних відносинах.

Аналіз останніх досліджень. Наразі в юридичній науці відсутні спеціальні розробки щодо специфіки використання поняття реалізації адміністративно-розпорядчих функцій керівників підприємств як критерію виявлення ознак протиправності в діях посадових осіб підприємств. Окремими аспектами цього питання займалися такі науковці, як Л.Є. Кисіль в дослідженні адміністративно-правового статусу керівника підприємства, Н.О. Армаш, визначаючи алгоритм прийняття рішень на рівні державних політичних діячів², Д.О. Беззубов у розробці засобів забезпечення економічної безпеки³, О.М. Овдіюк, досліджуючи управлінські рішення в технології менеджменту підприємств⁴ та ряд інших авторів.

Постановка завдання: виявлення закономірностей (алгоритму) та критеріїв правомірності при реалізації адміністративно-розпорядчих функцій керівників підприємств в діяльності правоохоронних органів та застосування відповідного алгоритму у договірних відносинах для встановлення доброчесності контрагентів.

Виклад основного матеріалу. В юридичній літературі вже давно наголошується, що «керівник підприємства шляхом здійснення адміністративно-розпорядчих функцій реалізує основний обсяг управлінської компетенції власника майна підприємства. А це означає, що виконувані керівником функції впливають з інтересів власника майна підприємства»⁵. Дійсно, поєднання інтересів керівника та підприємства, яке він очолює, з дотриманням балансу є досить складним завданням. Юридизація критеріїв визначення такого балансу є оптимальним виходом для держави створити правовий механізм уникнення суб'єктивізму при притягненні до відповідальності керівників підприємств або, навпаки, застосування до них позитивних адміністративних процедур – надання пільг для підприємств, наприклад, у податковій сфері. Варто згадати, що у 80-х роках минулого століття вченими пропонувалася розробка «Положення про генерального директора (директора) виробничого об'єднання (комбінату), яке буде загальним нормативним актом, що визначатиме статус такої посади»⁶. Цим документом встановлювався би адміністративно-правовий статус генерального директора, його повноваження з управління майном, виробництвом, іншими сферами діяльності, тобто бути дійсно комплексним актом і враховувати специфічні риси статусу такого керівника, як глава органу управління промислово-господарської організації і трудового колективу.

Такої ж позиції дотримуються і В.І. Кияшко, який наголошує, що «Завдання по забезпеченню ефективного оперативного управління людьми й майном вимагає наділення керівників значним обсягом повноважень. Ось чому цілком логічно й необхідною є постановка питання про розроблення системи правових засобів і методів з правового регулювання праці цієї специфічної категорії найманих працівників»⁷. Автор

© Є.А. Горбань, 2019

* Eugene Gorban, Postgraduate student of the State University of Infrastructure and Technology